

JE LIBO SKLEP ?

„Kdo má čtyři nebo pět lahví vína ve sklepě, má relativně málo. Kdo však má čtyři nebo pět lahví v kredenci, má relativně hodně.“

Willi Brand

„Sklep. Zapomněl na sklep. Pokoušel se ho otevřít, ale nešlo to. Najednou uslyšel kroky. Rychle se otočil... Stála tam temná, poloprůsvitná postava s červeně zářícíma očima.“

Lukáš Helcl, Někdo je ve sklepě

Oba tyto citáty vyjadřují takřka ideálně široké rozpětí mytologie sklepa pod rodinným domem: sklep jako nástroj, ba hrdý signál ekonomicky komfortních rodinných poměrů, a sklep jako kulisa vší myslitelné hrůzy, kvintesence strašlivých míst, se kterým může soutěžit snad už jen hřbitov či prosektura (obě však jen v noci, zatímco ve sklepě se předpokládá tma i ve dne). Tolik českých podnikatelů si v posledních letech buduje svůj archiv vín ve sklepech mnohdy rozměrných jak povodňový domek, zatímco reciproká strana samotného pojmu sklep, sklepení, suterénní kobka či krypta už svou lokací dole, ve tmě a vlhku, blíže pecku či alespoň k neprobádané a podivně znepokojivé hlíně (která jakoby se drala dovnitř skrz zpuchřelé stěny) navozuje myšlenky opravdu temné. Vzpomenete si na seriál Království Larse von Triera ? Srovnatelně ambivalentní pojem v souvislosti s bydlením v rodinném domku opravdu těžko hledat.

Devadesátá léta minulého století (pořád mi takhle formulace přijde nezvyklá, ale tohoto pocitu se my, dnešní padesátníci, zbavíme už asi jen těžko) přitom znamenala pro sklepy generální ústup: celopodsklepená klasická břizolitová krychle se stanovou či plochou střechou, která předtím v časech reálného socialismu takřka neměla v našich městech a vesnicích alternativu, vyhynula jak blboun nejapný pod nápoem mariňáků Jeho veličenstva.

Předtím, v létech komunistické čtyřicetiletky, však malé stavební parcely ve městech (často jen 400 - 500 m²) „přidělované“ pro výstavbu rodinných domků tohle řešení sklepních dispozic (zdeděné ostatně už z realizací meziválečných) velmi podpořily. Pod domy se musely zasunout nejen technologické místnosti (kotelna s nezbytnou uhelnou), ale i prádelny, garáže a ovšem i sklepy. Ty byly obvykle dva: na brambory a na ovoce. Brambory vyklíčily však už čtrnáct dnů po uskladnění a jablka se nejpozději do Dušiček scvrkla jak nos Michaela Jacksona. Teplo ze sousední kotelny zkrátka způsobilo, že v celém suterénu panovala atmosféra rovníkových pouští.

Víno se tenkrát doma takřka neskladovalo. Značky jako Pražský výběr, Ostravský kahan, Venušino čaro, ba ani Nitrianský knieža či Šumavské bylinné nic takového ostatně svou kvalitou ani neumožňovaly. Polovinu prostor pod domem tak zaplnily dřive či později sklady čehokoli myslitelného, změněné pravidelně v odkladiště nepotřebného harampádí. Vulgární plochostřechý funkcionalismus nepřál půdám, takže se gauč veterán, trojnohá židle, klec na kanáry s chybějícími šprinclíky, babiččina stará komoda, devět sjetých pneumatik, prasklá plastová tříkolka, jednoohé žehlicí prkno, strýčkova svatební fotografie z r. 1931 ve vyřezávaném rámu, několik potrhaných deštníků, dřevá kanoa a podivný neidentifikovatelný předmět evidentně mimoterestrického původu ocitly v divé změti právě v suterénu. Paradoxem zůstává, že zatímco děti ve svých pokojíčkách o patro výš musely mít palandy, aby se tam vůbec vešly, jedlo se na stísněném stole s rohovou lavicí v kuchyni a standardní WC mělo rozměry 75 x 110 cm, dole si gauč s vyhřezlými péry či trabant v prostorné garáži vysloveně lebedily.

Velmi často se však suterénní podlaží neukrývalo pod úrovní okolního terénu celé, nýbrž z něho metr či dva vykukovalo. Měličí řešení nebylo však většinou ovlivněno, jak by člověk byl nakloněn předpokládat, nějakými obtížnými základovými podmínkami (např. tvrdá skála) či vysokou úrovní spodní vody, kdepak. Rozhodl sklon vjezdové rampy do garáže, která se musela popasovat s výškovým rozdílem na několika málo metrech předzahrádky. I tak ovšem velmi často tyhle sjezdy připomínaly nájezdovou hranu mamutího můstku. Vyčnívající suterény se obložily kamenem (např. obzvláště odpornou břidlicí lepenou na plocho) a k domovním dveřím vedlo deset teracových schodů, v zimě pokrytých námrazou a nebezpečnějších než severní stěna Nanga Parbat.

K základním změnám, kterými prošla nejfrekventovanější forma českého rodinného domu po sametové revoluci, patří vedle vyjádřeného *spojení interiéru domu se zahradou a kontinuálního obytného prostoru* (rodinný pokoj, kuchyně a jídelna v jednom) také *vynechání suterénu*. V nových domcích se v drtivé většině netopí uhlím, čímž odpadá potřeba kotelny a zvláště uhelny. Při banditské cenové politice pořád polostátního ČEZu, které jsme v současné době bezmocnými svědky, se však zdá, že se kotelny a sklady paliva, dnes spíše pelet, štěpek nebo dřeva, pod domy brzy znovu vrátí. Automatická pračka se sušičkou řeší problém s prádlem většinou kdesi u zadního vstupu do domu a také garáže (pokud se vůbec v současnosti ještě budují) našly své místo na terénu. Dnes se ostatně hojně nahrazují obyčejným venkovním stáním pro automobil se stříškou či pergolou, kterému se *hezky nečesky* říká carport. I když - kdo ví: zrovna před nedávnem mne jeden klient

přesvědčoval, že pořádná garáž je pro správného chlapa lákavějším snem než láska *Ivy Pazderkové* (znáte-li ji z pořadu HBO *Na stojáka*, bude se vám tomu věřit stejně těžko jako mně).

Umístění v úrovni přízemí je v každém případě nejen provozně výrazně pohodlnější, ale zvláště levnější. Kubický metr obestavěného prostoru pod terénem vychází totiž finančně bezmála dvakrát tak draho jako na terénu. Izolace stěn i podlah proti vodě, vjezdová rampa, osvětlení pomocí komplikovaných anglických dvorků, odvodnění dolní úrovně, často spojené s nutností přečerpávat, neboť kanalizace je uložena výše, náročné zemní práce, doprava výkopků (ne vždy se podaří vymyslet vyrovnanou bilanci zeminy na vlastním pozemku), poplatky za skládkování atd., je toho opravdu dost. Pod třináct tisíc dnes kubík suterénu pořídíte jen velmi těžko a to ještě za předpokladu normálních zakládacích poměrů.

Už jsem ale také viděl nejen *plovoucí podlahu*, *plovoucí kry* na ploché střeše s ucpanou odtokovou gulou či *plovoucí auto* v garáži při povodni, ale i *plovoucí sklep*: tlaková spodní voda nadzdvihla právě dokončenou suterénní vanu o více než metr. A s takovou archou pak správně zakotvit bývá takřka nemožné... Á propos - ještě jedna rada v souvislosti s tou velkou jámou, kterou hodláte vyhrabat pro svůj budoucí sklep: nespěchejte. Půda na vaší parcele není žádný permafrost a tak stačí, když jámu vykopete koncem dubna či v květnu. I tak se ale pro jistotu poradte s *Tatánou Míkovou* o tom týdnu bez deště, který budete potřebovat. Kdo si výkop udělá v únoru, bude se pak chodit koukat, jak mu ho jarní plískanice a přepršky zase postupně zavírají. Vodu vyčerpáte, bahno sotva. A metr vody v jámě koncem března znamená, že dříve než v červnu nezačnete a i tak budete muset výkop prakticky vyhloubit znovu. Lidová pranostika by tu mohla znít: *Na Matěje díru hloubí - jenom Matěj čili hloupý. Krásná, čistá když je díra - svatý ji vykopal Jíra*. Pak teprve vyženem kozy v háj a zedníky na stavbu.

Skoro by se z předchozího povídání mohlo zdát, že sklepům u nás zvoní hrana. To ale není úplná pravda: vždyť náš současný podnikatel si své štěstí bez sklepa na víno většinou příliš představit neumí. Proti gustu žádný dišputát. Sám docela rozumím potěšení z několika stovek lahví dobrého rýnáčku či frankovky dole ve sklípku, člověku to dodává radost ze života a pocit, že si plodů své práce jaksepatří užívá. Potíž ale pravidelně nastane, když vyjde najevo realita nákladů takového sklepa pod domem: potom se velmi rychle v projektu škrtá. Někdy to ale zachází tak daleko, že vlastní sklípek je nakonec půdorysně menší než schodiště, které ho spojuje s přízemím. Neekonomičnost tohoto řešení je zjevná, přesto však touha srdce po alespoň malinkém sklípku (k nelibosti manželek) vítězí.

Je to ale koneckonců zhusta lepší řešení, než velký sklep jako pozdější svědek nedomyšlených choutek. Takový klient si vymůže, že vedle skladu vína, vlastně spíše jeho výstavy pro oči kamarádů, si do země vykutá ještě jednu místnost, pro vlastní popíjení. Ó, tady bude veselo, těší se. Ocitnou se tu tvrdé dřevěné lavice a stůl, pokrytý vikslajvantem. Takový snílek pak své lahve pravidelně pro větší efekt posypává prachem z popela v krbu, aby jim dodal zdání starobylosti, a po internetu shání, zdali už někdo konečně nezačal vyrábět umělé pavučiny, protože pavouci, které chytá venku a přináší do sklepa, se jako na potvoru příliš k dílu nemají. Jenže ve sklepě je dost zima a poněkud neútulno, a tak jej brzy přestane bavit tam sedávat a poslouchat jak kamarádi drkotají zuby. Teplota, vhodná pro skladování, není právě ideální pro konzumaci. A tak se popíjení časem přenesse do obýváku či na terasu a zbytečné lavice dole tiše práchnivějí...

Zvláštním důvodem pro podsklepení rodinného domku mohou být i zřetele sebeochrany obyvatelstva, jak se můžeme dočíst v příručkách, vydaných ministerstvem vnitra. Několikrát jsem byl při posuzování návrhu územního plánu přinucen úředníky Hasičského záchranného sboru ČR vložit do závazných ukazatelů územního plánu podmínku, že každý *druhý* rodinný domek v území bude mít sklep, vhodný pro zřízení krytu. Podmínka venkoncem jen alibistická, protože který z právě povolovaných domků kryt mít musí a který nikoli z ní ani z ničeho dalšího nevyplývá. A tak se na kryty všeobecně kašle. Velmi optimistické. V Izraeli má kryt každá vila a ve Švýcarsku skoro každá. Bojím se ale vážně, že odmítneme-li díky pokřiku levičáckých alternativců a pacifistických poblouzů americký radar v Brdech, budeme časem kryty hloubit také. Rakety, schopné rozbourat půl města, zlevňují.

Nakonec bych rád zmínil ještě jedno řešení pro ty, kteří příliš do suterénu investovat nechtějí, ale kterým by se alespoň menší sklípek na jablka, zelí, brambory atd. hodil. Nabízí se tu zřízení tzv. *lochu* (český název by byl asi *díra do země mimo dům*). Protože může být zapuštěn do svahu někde v koutě zahrady jen asi metr, vyzděn z obyčejných šalovacích betonových tvárnic, obsypán hlínou do úhledné mohyly, opatřen ze severní strany dveřmi a jeho konstrukce nenesou zatížení dalšího podlaží, bývá tahle investice i při dvoukomorovém řešení (brambory nemůžete skladovat s jablky) přijatelná.

Ve sklepě můžeme skladovat zelí i víno, pěstovat hlívu ústřičnou, hrát si na schovávanou, založit divadlo, upíjet se k smrti i nabíjet se mírným popíjením k životu, zimovat jiřiny, kryt se před dělostřeleckou palbou, hrát ping pong i trénovat na bicí, ukrývat partyzány i páchat fakt odporné úchylárny, vařit pervitin, přikládat do kotle i štípat dříví, líčit pastičky na potkany i vyznávat lásku, scházet se v ilegální církvi i

hloubit tajnou štolu do trezoru sousední banky. Většinou se však tyhle věci dají dělat také jinde. Některé dokonce snáze, lépe a levněji.

Ing. arch. Jan Rampich